

Татарчук В. В.

Завідувач Відділу Історії Київського політехнічного інституту
Державний політехнічний музей імені Бориса Патона при
Національному технічному університеті України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (КВІТЕНЬ-ГРУДЕНЬ 1918 р.)

Адміністративно-територіальний поділ будь-якої держави обумовлюється природними, політичними, економічними, етнічними, національними та іншими факторами. У відповідності з цим поділом формується і система місцевих органів влади.

За законом від 6 березня 1918 р. Українська Народна Республіка (УНР) адміністративно поділялася на 32 землі [1], а невдовзі в Конституції УНР був закріплений поділ України на землі, волості і громади. Але після встановлення у квітні 1918 р. влади гетьмана П. П. Скоропадського було повернуто в силу російський поділ на губернії, повіти і волості, які були ліквідовані в Українській ССР лише в 1923-1925 рр. При цьому повітова система поділу зазнала суттєвих змін.

В цей час за урядовими документами у складі Української держави завжди згадувалися 8 губерній: Волинська (з центром у Житомирі), катеринославська (Катеринослав), Київська (Київ), Подільська (Кам'янець-Подільський), Полтавська (Полтава), Херсонська (Херсон), Харківська (Харків) та Чернігівська (Чернігів). Лише в Полтавській губернії залишилося 15 повітів. У Волинській губернії до 12 повітів планувалося долучити ще 8. 8 повітів налічувала і Катеринославська губернія, до якої мала увійти Таганрозька округа Області війська Донського. До 12 повітів Київської губернії передбачалося додати ще два – з Мінської. Три повіти Бессарабської губернії передбачалося додати до 6 повітів Херсонської, від неї ж 4 повіти мали приєднати до 12 повітів Подільської губернії. Але найбільше нових земель мали поповнити Харківську губернію: до 11 колишній додавалися ще 11 з Курської і Воронежської губерній і Донецька округа Області війська Донського. Загалом гетьман планував

приєднати до України доби Центральної Ради (ЦР) ще 31 повіт із суміжних територій.

На відміну від ЦР, Українська держава не відмовлялася від Холмщини. Але офіційного статусу Холмська губернія набула лише 15 листопада 1918 р.

14 серпня 1918 р. з Речицького, Пінського та Мозирського повітів було офіційно утворено Поліську округу (центр – м. Мозир, до січня 1919 р. очолював Петро Оскарович Патон – брат вченого в галузі мостобудування та електрозварювання Є. О. Патона (1870-1953)), а з Бердянського, Мелітопольського і Дніпровського повітів колишньої Таврійської губернії – Таврійську округу (центр – м. Бердянськ, проіснувала до 1920 р.). При цьому робилося застереження, що питання приєднання Таврійської губернії до складу Української держави лишалося відкритим у зв'язку з поточними політичними подіями [2, С. 28.].

Також час від часу до Києва надходили прохання українських земляцтв та громад про приєднання до України, зокрема 30 травня 1918 р. – від робітників залізничних майстерень м. Гомеля, 18 червня 1918 р. – від імені 64 хліборобів-власників Острогозького і Богучарського повітів Воронежської губернії, 25 листопада 1918 р. – від громадських організацій Таганрогу. Але уряд Української держави не міг задовільнити ці клопотання.

Ще одним нововведенням гетьмана став поділ повітів на 2 розряди: 30 повітам надавався статус I розряду, 76 – II. Всі повіти розділялися на 1813 волостей [2, С. 29.].

Особливу увагу уряд Української держави приділив і столиці – Києву. Так, у серпні 1918 р. територія міста була збільшена за рахунок включення околиць: пуца-Водиця, Верхня та Нижня Солом'янки, Батієва Гора, Протасів Яр, Караваєвські Дачі, Святошино, Деміївка, Саперна Слобідка, Чоколівський та Голосіївський ліси, Горянка, Борщагівка, Жуляни, Дехтярі, Грушки, пост-Волинський, Труханів острів, Передмістна слобідка, Микольська, Кухмистерська і Дарницька дачі [2, С. 29.].

Після антигетьманського повстання і скинення влади Скоропадського у листопаді-грудні 1918 р., Директорія УНР відновила дію всіх своїх законів, але повернення поділу на землі було відкладено на невизначений час через надзвичайний стан, коли без оголошення війни більшовики у січні 1919 р. поновили бойові дії проти УНР [3].

Таким чином, адміністративно-територіальний устрій України за період Гетьманату фактично охоплював всі етнічні українські землі на Європейському континенті. Водночас намагання зберегти старий устрій ще періоду Російської імперії було одним, хоча й не головним, з чинників повалення Гетьмана і, як наслідок, втрати в майбутньому для України своїх етнічних територій.

Список використаної літератури

1. Українська Центральна Рада: документи і матеріали : у двох томах. Том 2: 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. Упорядник В. Ф. Верстюк [та ін.]. Київ : Наукова думка. 1997. С. 181-182.
2. Мироненко О. М. Адміністративно-територіальний поділ Української держави у квітні-грудні 1918. Українське державотворення: невитребуваний потенціал: словник-довідник. За ред. О. М. Мироненка. К. : Либідь 1997. 500 с. С. 27-29.
3. Савченко В. А. Дванадцять воєн за Україну. Харків : Фолио, 2006. 415 с.

Чубур Н.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана», доцент кафедри політичних технологій

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА І ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СУЧАСНОСТІ

Глобалізаційні світові процеси – це об’єктивна реальність кінця ХХ – початку ХХІ століття. Сутність, механізм і наслідки цього явища до кінця не проаналізовані, не змодельовані та викликають різні думки. Всі держави будуть існувати в ситуації взаємозалежності, яка скорочує ступінь свободи їх діяльності через зростання значення інститутів політичної глобалізації. Ця обставина